

NOTAT – VILTKARTLEGGING VED ÅMOTDAMMEN

Vår ref.: Toralf Tysse

Dato: 15.06.2024

Bakgrunn

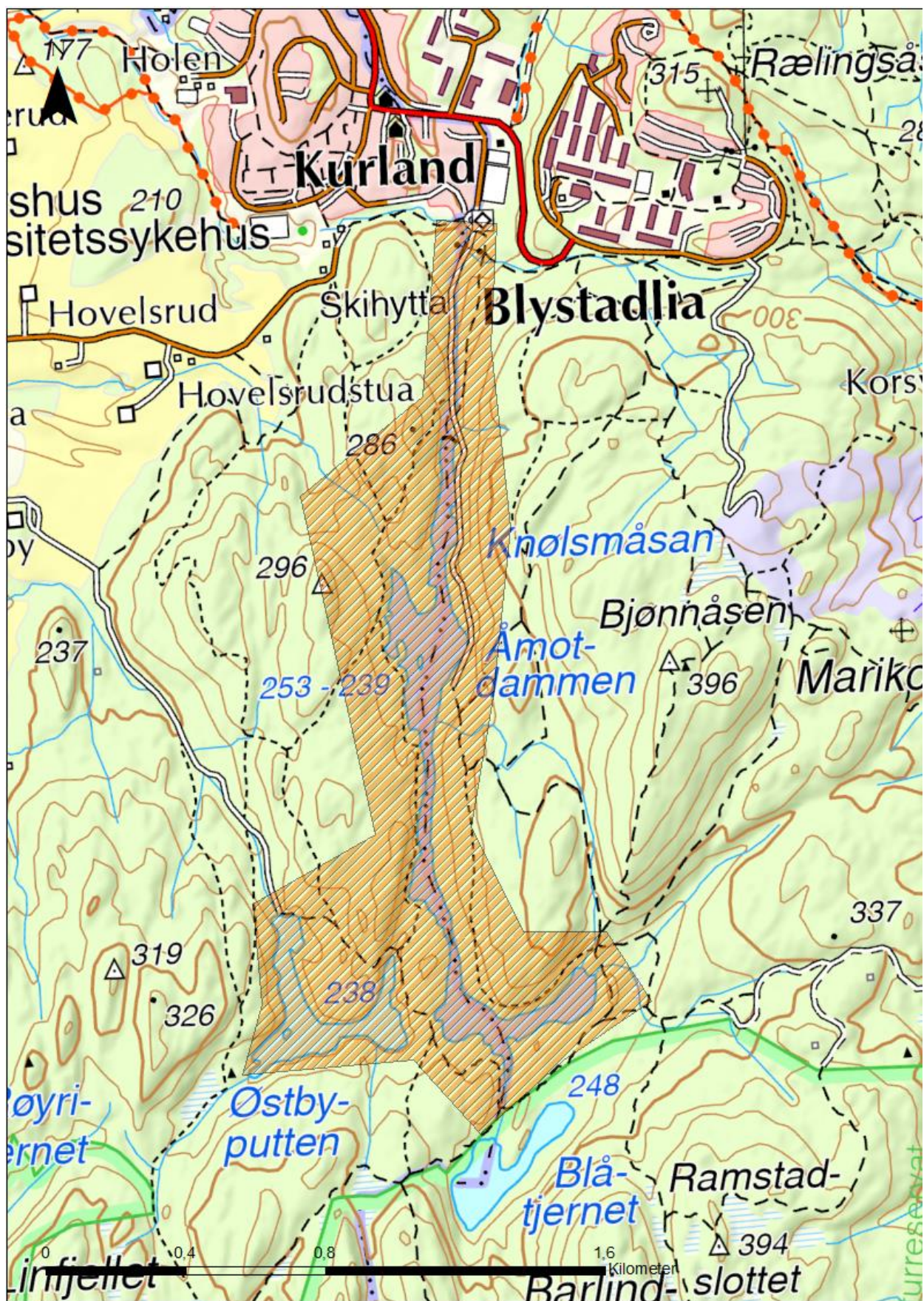
I forbindelse med planer om oppgradering av damanleggene i Åmotdammen i 2025, ble Ecofact i 2023 engasjert til å utrede naturmangfoldet i influensområdet for tiltaket. Det ble utarbeidet en rapport (se Bruvoll 2023) som delvis baserte seg på feltregistreringer for noen tema, og dels som en desk-top studie. For temaet vilt ble det ikke gjennomført feltregistreringer i 2023, men oppdragsgiver Rælingen kommune ønsket likevel at det skulle gjennomføres både for- og etterundersøkelser av denne gruppen. Dette notatet beskriver de viktigste funnene fra feltarbeidet på vilt ved Åmotdammen i perioden 29.5-30.5.

Rælingen kommune er sammen med Lørenskog kommune dameiere.

Metode

Det ble gjennomført feltregistreringer av vilt langs hele Åmotdammen og i tilgrensende områder den 29.5 og 30.5. I tillegg til vannarealer, ble det fokusert spesielt på planlagte tiltaksområder, dvs. dammene. Da de planlagte tiltakene ved Åmotdammen i stor grad berører vannarealer, ble det under feltarbeidet lagt vekt på vilt som er knyttet til vannet og nedstrøms dette. Det var fokus på fugler, amfibier og andre vanntilknyttede viltarter. Figur 1 viser grovt sett de områder som ble dekket under feltarbeidet. Blåtjernet ble ikke undersøkt, da det lå utenfor prosjektområdet.

Under feltarbeidet ble det benyttet håndkikkert som eneste hjelpemiddel. Åmotdammen er såpass smal at det ikke var behov for teleskop, og i skogsområdene rundt er dette ikke et egnet hjelpemiddel.



Figur 1. Kartlagt områder under viltkartleggingen i mai 2024.

Resultater

Under feltarbeidet ble det registrert totalt 38 arter vilt, inkludert sportegn. Dette fordeler seg på 32 arter fugl, 4 pattedyr og 2 amfibier – alle vanlige arter i denne delen av landet. Det ble ikke registrert noen viktige forekomster ved vannet, dvs. arter som er truet ellers spesielt sårbare. Av våtmarksfugler ble det registrert ett par kanadagås med 1 unge, en stokkand hunn med 8 unger, to skogsniper (1+1), tre strandsniper og en eller to gråhegrer. Alle spurvefugleartene som ble registrert er vanlig forekommende spurvefugler i denne delen av landet. Dette var arter som stort sett var knyttet til skogområdene ved Åmotdammen, og ingen av dem er spesielt avstandssensitive for forstyrrelser. Det ble ikke hørt eller sett noen rovfugler i tilknytning til dammen. Da ferdselsregimet er høyt ved Åmotdammen, er det lite sannsynlig at det hekker sensitive rovfugler tett opptil stiene. Det vises til vedlegg for artsliste.

De to amfibiene som ble positivt registrert var nordpadde og buttsnutefrosk. Sistnevnte ble det registrert flere av i vannet, spesielt i tilknytning til bukta i sørøst. I det aktuelle området der det ble registrert buttsnutefrosk, ble det ellers hørt en frosk som kan ha vært spissnutefrosk (VU). Det ble søkt etter arten i det aktuelle området, men kun buttsnutefrosk og nordpadde ble lokalisert.

Det ble registrert svært få spor etter pattedyr i det aktuelle området. Gamle ekskrementer av elg og rådyr ble registrert, samt ferske ekskrementer av mår. Ett ekorn ble også lokalisert i skogen. Flaggermus skal finnes i området, men ble ikke sett ved en sjekk i kveldsmørket.

Ingen reptiler, slanger eller firfisle, ble lokalisert i området.

I vedlegg er det en oversikt over alle artene som ble registrert under feltarbeidet de to dagene.

Verdi

Benyttes verdikriteriene i håndbok M-1941. (MD 2024), vil stort sett alle registrerte funksjonsområder for vilt få **noe verdi**. Unntaket er grønnfink, som er rødlistet som sårbar (VU). Ifølge håndboka har funksjonsområder for sårbare arter **stor verdi**.

Potensielle virkninger for arter som er knyttet til Åmotdammen

Av de viltartene som ble registrert (se vedlegg), er det artene som er knyttet til selve dammen som vil bli mest berørt av en senkning av Åmotdammen. Dette gjelder amfibier som nordpadde og buttsnutefrosk (og spissnutefrosk?), vannfugler som kanadagås og stokkand, vadefugler som skogsnipe og strandsnipe, samt gråhegre. Ingen av disse artene er imidlertid rødlistet eller sjeldne. Ellers er det opplyst at fiskeørn (VU) fisker i Åmotdammen.

Ved vurderingene nedenfor er det forutsatt at senkningen av vannet skjer våren 2025.

Stokkand

Det ble registrert en stokkand hunn med unger, samt noen enslige hanner under feltarbeidet. Dersom nedtappingen starter våren 2025, og arten hekker i Åmotdammen, vil stokkendene som er knyttet til vannet bli berørt. Arten er i stor grad avhengig av vegetasjonsrike soner i vannet,

men disse vil bli tørrlagt så snart tappingen starter. Virkningene vil være noe ulike, alt etter når tappingen starter:

- a. Skjer tappingen under en periode der det er rugende hunner i vannet (april-mai), er det sannsynlig at det vil bli avbrutt hekking i denne fasen. Trolig vil alle (de fleste) stökkendene som er i vannet ved nedtappingsstart, forlate dammen etter få dager.
- b. Skjer tappingen i ungeperioden, vil det bli en svært vanskelig situasjon for hunnen med unger. Hun vil ikke forlate ungene, men endene vil da etter kort tid være utsatt for både predasjon og næringsmangel, med stor fare for at ungene vil omkomme.

Det antas at stökkendene vil returnere til Åmotdammen våren 2026, dersom de forlater vannet under anleggsarbeidet.

Kanadagås

Arten hekker trolig på holmer i Åmotdammen. Et par med en unge ble registrert under feltarbeidet i slutten av mai. Kun en unge vitner om betydelig predasjon. Det er vanskelig å vite hvilken predator dette kan gjelde, men gjedde er aktuell. Virkningene for kanadagås vil kunne være tilsvarende som for stökkand, men dette er likevel noe usikkert

Trolig vil kanadagjessene ankomme dammen våren 2026, etter at isen har gått.

Strandsnipe

Disse vadefuglene er avhengig av å ha tilgang til en littoralsone i vannet, dvs. der det vokser vegetasjon og er produksjon av insekter. Med nedtapping i hekketiden, vil dette trolig ødelegge ungeproduksjonen til vadefuglene, men kanskje vil de kunne bevege seg på de mest grunne områdene og likevel klare seg. Dette er usikkert. Snipene antas likevel å returnere til Åmotdammen våren 2026.

Skogsnipe

Arten vil kunne bli tilsvarende berørt som strandsnipe.

Fiskeørn

Selv om fiskeørn ikke ble sett under feltarbeidet, skal Åmotdammen ha en funksjon som næringsområde for fiskeørn. Det legges til grunn at sjøen vil bli et dårligere fiskevann for arten, men uten utfisking kan fiskene bli lettere tilgjengelig i en periode.

Linerle

Linerlene som hekker ved sjøen, lever i stor grad av vanninsekter. Med nedtapping mens de har unger, vil trolig tilgangen på disse byttedyrene bli redusert. Trolig vil linerlene likevel kunne klare å skaffe nok næring til de naturlig forlater området tidlig høst. Det antas at de vil returnere til Åmotdammen våren 2026.

Buttsnutefrosk

Nedtapping av Åmotdammen vil kunne få negative virkninger for buttsnutefrosker som er knyttet til sjøen. Etter kort tid med nedtapping vil det meste av habitater som froskene er knyttet til sjøen bli uegnede leveområder for dem. Det er mulig en del av dem vil klare seg ved å søke opp i tilsigsbekker, men trolig vil mange omkomme. Dette gjelder også produksjonen av egg/unger. Dersom tappingen sammenfaller med en tørr sommer, er det fare for at bestanden av buttsnutefrosk vil bli betydelig redusert utraderes. Trolig vil tilstrekkelig med buttsnutefrosker likevel overleve, slik at bestanden kan bygges opp igjen. Det vil også etter hvert bli rekruttering fra omgivelsene.

Skulle det finnes spissnutefrosk i Åmotdammen (se over), vil virkningene for denne bli tilsvarende som for buttsnutefrosk.

Nordpadde

Paddene er ikke i samme grad som froskene knyttet til vann, selv om de også er avhengig av vann til yngling. Virkningene for paddene er noe vanskelig å vurdere, men det legges til grunn at bestanden ikke vil bli utradert.

Anbefalinger

Grunnet negative virkninger for viltet i Åmotdammen, anbefales det å legge anleggsarbeidet og tappingen til høsten. Dette vil i stor grad skåne amfibiene og vannfuglene som er knyttet til sjøen.

Referanser

Bruvoll, S.S. 2024. *Tiltaksplan for biologisk mangfold ved rehabilitering av Åmotdammen, Rælingen og Lørenskog kommune*. Ecofact rapport 1011.

Miljødirektoratet 2024. *Konsekvensutredning for klima og miljø*. Veileder M-1941. Nettutgave.

Vedlegg. Artsliste for feltarbeid ved Åmotdammen 29.5-30.5

Gruppe	Art	Rødliste	Antall	
Fugler	Kanadagås		3	
	Stokkand		11-13	Hunn med 8 unger, samt en til tre hanner og en hunn
	Tårnseiler		2	Overflygende
	Ringdue		10	Flere sang i skogområdene rundt dammen
	Skogsnipe		1-2	En med fluktspill sør i Åmotdammen og i Østbyputtan
	Strandsnipe			En varslet ved en holmene ved vannet
	Gråhegre		1-2	Kanskje same individ, i Åmotdammen
	Ravn		1	En overflygende
	Kråke		2	Observert flere ganger i skogområdene vest og nordvest for sjøen
	Nøtteskrike		1	
	Kjøttmeis		2	Syngende
	Blåmeis		1-2	Ved dammen i nordvest
	Svartmeis		1	Syngende
	Låvesvale		1	Overflygende
	Løvsanger		19	Vanlig spurvefugl i skogområdene ved dammen
	Munk		5	Syngende
	Fuglekonge		1	Sang
	Gjerdsmett		5	Syngende
	Svarttrost		20	Vanlig spurvefugl i skogområdene ved dammen
	Gråtrost		2	Sett på plen ved Blystadhytta (ved bebyggelse)
	Måltrost		5	Syngende. Trolig vanligere enn antallet tilsier
	Rødvingetrost		4	Syngende
	Rødstrupe		6	Syngende
	Svarthvit fluesnapper		3	Syngende. To av dem i skog helt sør ved dammen
	Jernspurv		2	Syngende
	Linerle		3	Hekket trolig på en holmene i vanne
	Trepiplerke		5	Syngende
	Bokfink		9	Stort sett syngende
	Grønnfink	VU	1	Hann song ved sørenden av dammen
	Dompap		1	Hørt
	Korsnebb sp		x	Hørt overfly
	Grønnsisik		x	Hørt overfly hele dagen, usikker antall
Pattedyr	Elg		x	Noen få gamle gamle ekskrementer
	Rådyr		x	Gamle ekskrementer ved Blystadlia
	Mår		x	Ferske ekskrementer i skogen sett sør for dammen
	Ekorn		1	Ett ble sett i skogen øst for Åmotdammen
Amfibier	Buttsnutefrosk		5	Sett sør i dammen og i nordvest. Også egg registrert
	Nordpadde		1	Sett ved sørenden av dammen
	Spissnutefrosk	VU	?	Hørt lyd i sørøst enden av dammen som kan ha tilhørt denne arten